

Na podstawie § 2 ust. 2 i 6 decyzji nr 2/2020 Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie powołania zespołu odpowiedzialnego za prowadzenie Bazy orzecznictwa Polskiej Komisji Akredytacyjnej, Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, po zapoznaniu się z opinią zespołu odwoławczego formułuje stanowisko, jak niżej.

§ 1

Przekazanie wiedzy adekwatnej zarówno do stopnia zawansowanego, jak i do zakresu pogłębionego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 226), wymaga adekwatnych kompetencji, które uzyskiwane są – najczęściej – w drodze osiągnięcia kolejnych etapów rozwoju naukowego nauczyciela akademickiego. W przypadku kształcenia na profilu praktycznym, w szerszym zakresie niż w przypadku profilu ogólnoakademickiego, adekwatne kompetencje mogą być uzyskane w drodze gromadzenia doświadczenia zawodowego poza uczelnią.

Dla ustalenia koherencji pomiędzy treściami i efektami uczenia się przypisanymi do zajęć nie wystarczy stwierdzenie ogólnej koherencji pomiędzy dorobkiem naukowym osoby prowadzącej zajęcia, a dyscypliną, do której odnoszą się te treści i efekty.

Prowadzenie zajęć, którym przypisano treści i efekty uczenia się, odnoszące się do wiedzy kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej, opartej o cały dorobek tej dyscypliny, powinno być powierzone osobom, które posiadają uporządkowaną, szeroką znajomość dorobku naukowego wypracowanego w danej dyscyplinie. Kompetencje takie nabywane są najczęściej wraz z osiągnięciem kolejnych poziomów naukowego awansu zawodowego i w ramach stałej aktualizacji wiedzy i umiejętności, realizowanej szczególnie poprzez prowadzenie własnej pracy badawczej.

Okoliczność, iż dana osoba posiada od niedawna stopień naukowy doktora i pozostaje na wczesnym etapie rozwoju naukowego, może stać na przeszkodzie przyjęciu, że osoba ta nabyła już kompetencje do prowadzenia zajęć prezentujących zaawansowaną wiedzę dotyczącą generalnego stanu teorii i metod badawczych w danej dyscyplinie, lub subdyscyplinie naukowej.

Sprzeczne z wiedzą i doświadczeniem życiowym byłoby przyjęcie, iż doświadczenie zawodowe uzyskane przez osobę nie posiadającą stopnia, lub tytułu naukowego i nie wykazującą stałej aktywności naukowej, jest – z zasady – równorzędne kompetencjom niezbędnym do prowadzenia zajęć odwołujących się w zakresie treści i efektów uczenia się do zaawansowanej wiedzy naukowej.

§ 2

Stanowisko interpretacyjne podlega ogłoszeniu z dniem sformułowania.

Uzasadnienie

I. Zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, uczelnia dysponuje swobodą w zakresie powierzania prowadzenia poszczególnych zajęć, wybranym osobom. Swoboda ta nie jest jednak równoznaczna z dowolnością działania i uczelnia może korzystać z tej swobody tylko w granicach wyznaczonych prawem.

Zgodnie z art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 85), „zajęcia są prowadzone przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w danej uczelni posiadających kompetencje i doświadczenie pozwalające na prawidłową realizację zajęć oraz przez inne osoby, które posiadają takie kompetencje i doświadczenie”. W myśl ust. 2 tego samego artykułu, w ramach programu studiów o profilu praktycznym – co najmniej 50% godzin zajęć prowadzonych jest przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w tej uczelni jako podstawowym miejscu pracy, zaś w ramach programu studiów o profilu ogólnoakademickim - co najmniej 75% godzin zajęć prowadzonych jest przez nauczycieli akademickich zatrudnionych w tej uczelni jako podstawowym miejscu pracy.

Należy zważyć, iż kolejność wyliczenia kategorii, podmiotów czy też przesłanek w obrębie całego tekstu prawnego, tudzież w obrębie jednostki redakcyjnej tekstu prawnego, ma znacznie w zakresie wykładni prawa. Kolejność ta wskazuje – w zależności od zakresu normowania – na tworzoną przez prawodawcę hierarchię, na oczekiwaną przez prawodawcę kolejność działań, itd. Jak podniesiono w nauce, „przepis ust. 2 ma spowodować racjonalne zatrudnienie nauczycieli akademickich i jednocześnie podnieść poziom kształcenia, określając, w związku z ust. 1, kto w ogóle może prowadzić zajęcia w uczelni. Ustawową zasadą jest, że zajęcia prowadzą nauczyciele akademicy zatrudnieni w danej uczelni.” (J. Zieliński [w:] H. Izdebski Hubert, J. Zieliński, „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz”, Wyd. Wolters Kluwer el. 2019, art. 73 t. 2).

Z przepisów ustawy wynika zatem, iż uczelnia powinna dążyć do realizacji dyspozycji art. 73 ust. 1 poprzez powierzanie prowadzenia zajęć osobom o odpowiednich kompetencjach. Teza ta koresponduje z wymogami określonymi w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 226). Stanowi ona, iż w zakresie kategorii wiedzy, beneficjent uczenia się zna i rozumie, w przypadku poziomu 6 w zaawansowanym stopniu - fakty, teorie, metody oraz złożone zależności między nimi różnorodne, złożone uwarunkowania prowadzonej działalności, zaś w przypadku poziomu 7- w pogłębiony sposób wybrane fakty, teorie, metody oraz złożone zależności między nimi, także w powiązaniu z innymi dziedzinami różnorodne, złożone uwarunkowania i aksjologiczny kontekst prowadzonej działalności (ZAŁĄCZNIK UNIWERSALNE CHARAKTERYSTYKI POZIOMÓW W PRK). Przekazanie wiedzy adekwatnej zarówno do stopnia zawansowanego, jak i do zakresu pogłębionego, wymaga kompetencji, które uzyskiwane są – przede wszystkim, najczęściej – w drodze osiągnięcia kolejnych etapów rozwoju naukowego nauczyciela akademickiego.

II. Z art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce wynika następnie, iż ustalanie kompetencji i doświadczenia winno zachodzić w odniesieniu do konkretnych zajęć, a nie np. do dyscypliny naukowej, do której przyporządkowano kierunek. Ten ostatni model realizowany był w minionym stanie prawnym, obejmującym instytucję minimum kadrowego. Instytucja ta została derogowana z porządku prawnego, jednak równocześnie prawnemu wzmocnieniu uległo znaczenie ustalenia adekwatności kompetencji i doświadczenia osób prowadzących, w odniesieniu do poszczególnych zajęć (tzw. obsady

zajęć). Doniosłość tej kwestii podkreśla prawodawca w przepisie § 9 ust. 1 pkt 6 lit. a tiret pierwsze rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2018 r., poz. 1861 ze zm.), który stanowi, iż wniosek o pozwolenie na utworzenie studiów zawiera opis warunków prowadzenia studiów oraz sposobu organizacji i realizacji procesu prowadzącego do uzyskania efektów uczenia się, w tym wykaz nauczycieli akademickich oraz innych osób, proponowanych do prowadzenia zajęć, obejmujący w przypadku nauczyciela akademickiego - informacje o kompetencjach, w tym o dorobku dydaktycznym, naukowym lub artystycznym wraz z wykazem publikacji lub opis doświadczenia zawodowego w zakresie programu studiów, a w przypadku innej osoby - informacje potwierdzające posiadanie kompetencji i doświadczenia pozwalających na prawidłową realizację zajęć.

Kwestię kompetencji i doświadczenia należy zatem rozpatrywać w odniesieniu do treści i efektów uczenia się, przypisanych do poszczególnych zajęć. Treści i efekty mogą odnosić się albo do przekazywania studentowi wiedzy kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej, opartej szeroko o cały dorobek tej dyscypliny, albo do aplikacji tej wiedzy w konkretnych przypadkach (w zakresie badań lub zastosowań praktycznych). W tej pierwszej sytuacji, treści i efekty uczenia się przypisane są najczęściej do form określanych jako wykład, konwersatorium, albo podobnie, zaś w tej drugiej sytuacji do form określanych jako ćwiczenia, laboratoria, warsztaty, itp. Uczelnia dysponuje swobodą w zakresie doboru form i nazw kategorii zajęć, zatem to nie użyta przez uczelnię nazwa kategorii zajęć przesądza o charakterze zajęć, ale ich istota, czyli rodzaj treści i efektów uczenia się przypisanych do zajęć. Prowadzenie zajęć, którym przypisano treści i efekty uczenia się, odnoszące się do przekazywania studentowi wiedzy kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej, opartej szeroko o cały dorobek tej dyscypliny, powinno być powierzone osobom, które posiadają uporządkowaną, szeroką znajomość dorobku naukowego wypracowanego w danej dyscyplinie, nabywaną najczęściej wraz z osiągnięciem kolejnych poziomów naukowego awansu zawodowego i w ramach stałej aktualizacji wiedzy i umiejętności, realizowanej szczególnie poprzez prowadzenie własnej pracy badawczej.

Posiadane doświadczenie zawodowe niewątpliwie może być podstawą powierzenia osobie nie posiadającej stopnia, lub tytułu naukowego, prowadzenia zajęć obejmujących praktyczne zastosowania zaawansowanej wiedzy naukowej (jak ćwiczenia, czy laboratoria) jednak doświadczenie zawodowe nie zastępuje nabywania wiedzy w sposób uporządkowany, właściwy dla procesu osiągnięcia kolejnych poziomów naukowego awansu zawodowego oraz poszerzania tej wiedzy w ramach procesu stałej aktualizacji kompetencji, w szczególności poprzez prowadzenie własnej pracy badawczej. Legitymowanie się taką wiedzą jest zaś niezbędne do prowadzenia zajęć, których treści i efekty odwołując się do zaawansowanej wiedzy, kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej, opartej szeroko o cały dorobek tej dyscypliny.

W przypadku osób, które nie posiadają stopnia lub tytułu naukowego, stan ich doświadczenia zawodowego i/lub osiągnięć naukowych częstokroć nie pozwala na przyjęcie, iż w/w osoba posiada uporządkowaną, szeroką znajomość dorobku naukowego wypracowanego w danej dyscyplinie, adekwatną do treści w/w zajęć i przypisanych do nich efektów uczenia się, odwołujących się do zaawansowanej wiedzy, kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej,

opartej szeroko o cały dorobek tej dyscypliny. Innymi słowy, powierzenie prowadzenia takich zajęć (najczęściej nazywanych wykładem, niekiedy konwersatorium, lub podobnie) osobie, która nie posiada stopnia naukowego, wymagałoby wykazania, bez pozostawienia żadnych wątpliwości, iż osoba ta, mimo że nie nabyła kompetencji i doświadczenia w ramach osiągnięcia kolejnych poziomów naukowego awansu zawodowego, nabyła adekwatne kompetencje i doświadczenie w inny sposób.

Reasumując, wykazanie przez Uczelnię (np. w postępowaniu o wydanie pozwolenia na utworzenie studiów), iż osoba nie posiadająca stopnia naukowego, dysponuje kompetencjami do prowadzenia zajęć odwołujących się do zaawansowanej wiedzy, kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej, opartej szeroko o cały dorobek tej dyscypliny, może być prawnie skuteczne, ale wymaga przedstawienia odpowiednio szczegółowych informacji.

Wnioski te pozostają aktualne zarówno w odniesieniu do kształcenia na profilu ogólnoakademickim, jak i praktycznym. Należy jednak przyjąć, szczególnie w przypadku kształcenia na profilu praktycznym, iż w przypadku poszczególnych zajęć (zwłaszcza zajęć kształtujących umiejętności praktyczne), specyfika kierunku studiów niekiedy może uzasadniać powierzenie wykładów także osobom nie posiadającym stopnia, lub tytułu naukowego, jeżeli odwołanie się do ich kompetencji jest niezbędne dla osiągnięcia efektów uczenia się w ramach przyjętej koncepcji kształcenia. Przykładem takiej sytuacji jest prowadzenie kierunku studiów o charakterze innowacyjnym, w tym dotyczących nowych, rozwijających się dopiero aktywności społeczno – gospodarczych, technicznych, albo artystycznych, które nie są jeszcze przedmiotem eksploracji naukowej dostatecznie szerokiej, aby zaowocowała ona rozwojem kadry naukowej.

Analogiczne zasady oceny kompetencji i doświadczenia dotyczą osób, które posiadają stopień, lub tytuł naukowy. Dla ustalenia koherencji pomiędzy treściami i efektami przypisanymi do zajęć nie wystarczy stwierdzenie ogólnej koherencji pomiędzy dorobkiem naukowym, a dyscypliną, do której odnoszą się te treści i efekty. W świetle art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, należy stwierdzić zgodność dorobku naukowego danej osoby z treściami i efektami przypisanymi do konkretnych zajęć. Jest faktem notoryjnym powszechnie, iż w obrębie jednej dyscypliny naukowej występuje wiele specjalizacji i subdyscyplin, co powoduje, że osoba realizująca aktywność naukową w ramach jednej z nich, nie posiada wystarczających kompetencji, alby prowadzić wyspecjalizowane zajęcia, których treści i efekty oparte są na wiedzy właściwej dla innej specjalizacji, czy też subdyscypliny. Podobnie, okoliczność, iż dana osoba posiada stopień naukowy w danej dyscyplinie, nie przesądza o posiadaniu przez nią kompetencji pozwalających na prowadzenie zajęć, których istotą jest przekazanie zaawansowanej wiedzy, kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej, opartej szeroko o cały dorobek tej dyscypliny. Przykładowo, okoliczność iż dana osoba posiada od niedawna stopień naukowy doktora w dyscyplinie socjologia, będący efektem badań dotyczących wybranych problemów określonej grupy społecznej, nie uzasadnia *ipse per se* przyjęcia, iż osoba ta – będąca na wczesnym etapie rozwoju naukowego – posiada już wystarczające kompetencje do prowadzenia wykładu prezentującego zaawansowaną wiedzę dotyczącą generalnego stanu koncepcji, teorii i metod badawczych w socjologii.

III. Ustalenie koherencji pomiędzy kompetencjami i doświadczeniem osób prowadzących zajęcia, a treściami i efektami uczenia się przypisanymi do zajęć, jest obowiązkiem uczelni, zaś spełnienie tego obowiązku podlega weryfikacji przez Polską Komisję Akredytacyjną. Zgodnie z § 1 pkt 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej (Dz.U. z 2018 r., poz. 1787), kryteriami oceny programowej są m.in. poziom kompetencji i doświadczenia kadry prowadzącej kształcenie. Wprawdzie w postępowaniach prowadzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną nie mają zastosowania przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego wprost, jednak PKA wykonuje zadania publiczne i obowiązana jest przez to nawiązywać do standardów procedowania obowiązujących władze publiczne. Do standardów tych należy m.in. ustalanie prawdy materialnej w postępowaniach publicznych i kierowanie się – w tym zakresie – zasadami logiki, wiedzą i doświadczeniem życiowym. Sprzeczne z wiedzą i doświadczeniem życiowym byłoby przyjęcie, iż doświadczenie zawodowe uzyskane przez osobę nie posiadającą stopnia, lub tytułu naukowego i nie wykazującą stałej aktywności naukowej, jest – z zasady – równorzędne kompetencjom niezbędnym do prowadzenia zajęć odwołujących się w zakresie treści i efektów uczenia się do zaawansowanej wiedzy naukowej, kluczowej w zakresie danej dyscypliny naukowej, opartej szeroko o cały dorobek tej dyscypliny. Przykładowo, okoliczność iż dana osoba zajmuje stanowisko sędziego w wydziale karnym sądu okręgowego samo w sobie nie tworzy domniemania (o charakterze faktycznym), iż osoba ta posiada wiedzę naukową niezbędną do prowadzenia zajęć odwołujących się, w zakresie treści i efektów uczenia się do zaawansowanej wiedzy z zakresu nauk penalnych. Innymi słowy, uzasadnione jest przyjęcie, jako punktu wyjścia do dokonania ustaleń faktycznych, domniemania przeciwnego: iż osoba, która nie posiada stopnia, lub tytułu naukowego i nie wykazuje stałej aktywności naukowej, nie posiada kompetencji niezbędnych do prowadzenia zajęć odwołujących się w zakresie treści i efektów uczenia się do zaawansowanej wiedzy naukowej. Domniemanie to może jednak zostać obalone, poprzez wykazanie przez Uczelnię okoliczności uzasadniających przyjęcie tezy przeciwnej, za pomocą adekwatnych środków dowodowych.

Przewodniczący
Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Krzysztof Diks